

Sygn. akt II C 2976/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2014 r.

Sąd Rejonowy dla W. M. w W., Wydział II C. w składzie:

Przewodniczący: SSR Monika Odzimkowska

Protokolant: Wioleta Michalczuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 listopada 2014 r. w W. sprawy

z powództwa M. S. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Aresztu Śledczego w W. S.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego w W. S. na rzecz powoda M. S. (1) kwotę 2 000,00 zł (dwa tysiące złotych),

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

III. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego.

SSR Monika Odzimkowska

Sygn. akt II C 2976/13

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 4 listopada 2013 r. powód M. S. (2) domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego W. – S. w W. kwoty 4.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że podczas pobytu w zakładzie penitencjarnym nie był otoczony należytą opieką, w szczególności psychologiczną. Podał, że jako osoba uzależniona od środków psychoaktywnych wielokrotnie usiłował popełnić samobójstwo. W ocenie powoda administracja zakładu karnego, w którym odbywał karę pozbawienia wolności, nie dopełniła obowiązków wynikających z powszechnie obowiązujących norm prawnych i wbrew jego sugestiom umieściła go w celi jednoosobowej. Powód wskazał, że warunki, w których go umieszczono nie były odpowiednie, w celi panowała wilgoć i niska temperatura. W konsekwencji powyższego wskazał, że ponownie targnął się na życie (pozew k. 1 – 3).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych. Pozwany przyznał, że powód przebywał w Areszcie Śledczym w W. – S. w okresie od dnia 12 grudnia 2012 r. do dnia 16 maja 2013 r. oraz, że w dniu 17 marca 2013 roku powód dokonał samouszkodzenia poprzez zranienie lewego przedramienia za pomocą nożyka z maszynki do golenia. Jednocześnie pozwany zaprzeczył, aby bezpośrednim powodem targnięcia się na życie przez powoda było naruszenie jego dóbr osobistych, jak również złe warunki w celi czy sam fakt osadzenia w celi jednoosobowej. Wskazał, że prawdziwą przyczyną samookaleczenia była ogólnie zła sytuacja osobista i rodzinna powoda spowodowana jego pobyt w zakładzie penitencjarnym (odpowiedź na pozew k. 30 – 31).

Postanowieniem z dnia 7 stycznia 2014 r. powód M. S. (2) został zwolniony od kosztów sądowych w zakresie opłaty od wniesionego pozwu (postanowienie k. 19).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W okresie od dnia 12 grudnia 2012 r. do dnia 16 maja 2013 r. M. S. (2) przebywał w Areszcie Śledczym W. – S. w W., gdzie odbywał karę pozbawienia wolności (bezsporne).

W okresie od dnia 28 lutego 2013 r. do dnia 18 marca 2013 r. powód został umieszczony w celi jednoosobowej (bezsporne). Celę na jednoosobową zmieniono powodowi w trakcie pobytu w areszcie (zeznania powoda k. 47 – 48)_

Przed skierowaniem osadzonych do jednoosobowych cel w zakładzie penitencjarnym Areszcie Śledczym W. – S. w W. przeprowadzana jest rozmowa pod kątem zdolności psychicznej do przebywania w takiej celi. Przeszkodą do osadzenia w celi pojedynczej mogą być próby samobójcze dokonywane w przeszłości i oceniony przez psychologa stan psychiczny. Tylko w przypadku pozytywnej oceny ze strony psychologa osadzony może trafić do celi pojedynczej (zeznania świadka J. W. k. 74 – 75).

M. S. (2) dokonywał w przeszłości prób samobójczych, zarówno w trakcie pobytu w zakładach penitencjarnych, jak i podczas przebywania na wolności. Próby samobójcze podejmował około 10 razy. Przyczyny prób samobójczych dotyczyły odbywania kary i były różne: klimat na celi, niezgodność charakterów, sytuacja, w której się znajdował, w tym dłuższy wymiar kary (zeznania powoda k. 47 – 48).

Przed umieszczeniem powoda w celi jednoosobowej nie została przeprowadzona rozmowa z psychologiem więziennym. Powód zgłaszał uprzednio wychowawcy i psychologowi, iż nie powinien odbywać kary w celi jednoosobowej ze względu na uwarunkowania psychiczne (zeznania powoda k. 47 – 48).

W dniu 17 marca M. S. (2) dokonał samookaleczenia, poprzez zranienie lewego przedramienia za pomocą nożyka od maszynki do golenia. Samouszkodzenie spowodowało rozstrój zdrowia trwający poniżej 7 dni (bezsporne). Przyczyną dokonania samouszkodzenia było umieszczenie powoda w celi jednoosobowej (zeznania powoda k. 47-48).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o twierdzenia powoda niezaprzeczone przez pozwanego mając na uwadze treść art. 2230 kpc, zeznania powoda (k. 47 – 48) oraz w oparciu o zeznania świadka J. W. (k. 74 – 75). Sąd nie dał wiary twierdzeniom pozwanego w zakresie przyczyn podjęcia próby samobójczej, albowiem podanej przez pozwanego – przebieg i treść rozmowy telefonicznej powoda z partnerką, nie poparto żadnym dowodem, zaś zaoferowany przez pozwanego – zeznania świadka nie potwierdziły tej okoliczności. Zeznający w sprawie świadek wskazywał bowiem, iż nie pamięta czy rozmawiał z powodem. Innych zaś dowodów na obalenie bezprawności osadzenia powoda w jednoosobowej celi pozwany nie przedstawił, zaś z całokształtu poczynionych ustaleń faktycznych wynika, iż nie dopełniono reguł dotyczących procedury umieszczenia w osadzonych w jednoosobowej celi, co doprowadziło do samookaleczenia się powoda i tym samym do naruszenia jego dobra osobistego-zdrowia.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało częściowemu uwzględnieniu.

Powód M. S. (2) domagał się w niniejszej sprawie od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego W. – S. zapłaty kwoty 4.000 zł z uwagi na niezasadność, jak i naruszenie zasad umieszczenia w celi jednoosobowej, co źle wpłynęło na jego zdrowie psychiczne i w efekcie doprowadziło do podjęcia próby samobójczej.

Zgodnie z art. 417 § 1 k. c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

W myśl art. 24 § 1 k. c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

W tym miejscu wskazać należy, iż przesłankami udzielenia ochrony dóbr osobistych przewidzianej w art. 24 k. c. są: istnienie dobra osobistego, zagrożenie lub naruszenie tego dobra i bezprawność zagrożenia lub naruszenia. Wszystkie powyższe przesłanki muszą zaistnieć łącznie, przy czym pierwsze dwie przesłanki udowodnić musi powód dochodzący ochrony. Ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, spoczywa na stronie pozwanej, to ewentualnie adresat roszczeń musiałby dowieść braku bezprawności naruszeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r., sygn. V CSK 431/06, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2008 r., sygn. I CSK 319/07).

Powód musi wykazać, iż doszło do zagrożenia lub naruszenia istniejącego dobra osobistego, przy czym dobra osobiste wymienia przykładowo przepis art. 23 k.c., stanowiąc iż należą do nich w szczególności: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska.

Przepisy art. 23 k. c. i art. 24 k. c. stanowią ogólne podstawy cywilnoprawnej ochrony dóbr osobistych, wskazując jednocześnie środki ochrony niemajątkowej oraz majątkowej tych dóbr. W zakresie instrumentów o charakterze majątkowym przepis art. 24 § 1 k. c. stanowi w ostatnim zdaniu, że zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny można żądać "na zasadach przewidzianych w kodeksie".

Jednym z takich przepisów do których odsyła art. 24 § 1 k. c. jest przepis art. 448 k. c. który stanowi, iż w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny (...).

Podkreślić należy, że dla uwzględnienia powództwa opartego na zarzucie naruszenia dóbr osobistych nie jest wystarczające powołanie się na bliżej niesprecyzowane naruszenie dóbr osobistych, rozumiane jako jakaś krzywda, dyskomfort, ujemne przeżycie psychiczne, bez bliższego określenia na czym one polegały.

Nie ulega wątpliwości, iż w okolicznościach niniejszej sprawy działanie administracji więziennej było niezgodne z prawem. W myśl art. 108 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 1997 r., Nr 90, poz. 557 ze zm.) administracja zakładu karnego ma obowiązek podejmowania odpowiednich działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania kary. Wskazać należy, że zgodnie z art. 110 § 1 k. k. w. skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej. W myśl § 4 ww. przepisu przy umieszczaniu skazanego w celi mieszkalnej bierze się pod uwagę w szczególności: decyzję klasyfikacyjną, konieczność oddzielenia skazanego od tymczasowo aresztowanego, potrzebę zapewnienia porządku oraz bezpieczeństwa w zakładzie karnym, zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne, potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród skazanych, konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw w trakcie odbywania kary. Funkcjonariusze Służby Więziennej mają obowiązek sprawowania stałego nadzoru nad skazanymi w sposób pozwalający z jednej strony na osiągnięcie celu orzeczonej kary, z drugiej zaś strony zapewniający ochronę skazanego. Podkreślić należy, iż powinność ta obejmuje nie tylko zapobieganie szkodliwym działaniom innych osób, lecz także zagrożeniu pochodzącemu od samego skazanego, np. zamachowi samobójczemu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2012r., akt IV CSK 290/11, LEX nr 1136006). Pozwany nie wykazał, aby dochował tej powinności, a zatem jego działanie w świetle wskazanych wyżej przepisów nosiło znamiona bezprawności.

W niniejszej sprawie ocenie pod kątem normalności następstw podlega związek zachodzący między zaniechaniem badania psychologicznego skazanego, który wymagał konsultacji przed umieszczeniem w celi jednoosobowej – nie

tracąc z pola widzenia uprzednich licznych prób samobójczych powoda, a dokonany zamachem samobójczym. Zdaniem Sądu, ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż pozwany nie obalił bezprawności naruszenia, jakiego się dopuścił względem powoda. Niewątpliwie przed osadzeniem powoda w celi mieszkalnej jednoosobowej, w przypadku osadzonego, który już uprzednio dokonywał prób samobójczych, koniecznym działaniem dla zachowania norm w/w było wzięcie pod uwagę zaleceń psychologicznych, czego niewątpliwie nie uczyniono, nie stosując procedury konsultacji psychologicznej stosowanej w przypadku decyzji o osadzeniu w celi jednoosobowej, której konieczność zastosowania potwierdził świadek zeznający w sprawie – psycholog więzienny. Zdaniem Sądu pozwany wobec powoda jako osoby wielokrotnie w przeszłości podejmującej próby samobójcze winien mieć na uwadze powyższą okoliczność przy umieszczaniu go w celi mieszkalnej. Dodać należy, że pozwany nie wykazał, aby taka rozmowa została przeprowadzona i aby możliwość osadzenia powoda w celi jednoosobowej wynikała z zaleceń psychologicznych sporządzonych na jej podstawie.

W ocenie Sądu powód skutecznie wykazał, iż w następstwie umieszczenia w celi jednoosobowej, stan jego zdrowia uległ pogorszeniu i w konsekwencji zdecydował się na podjęcie próby samobójczej, co w świetle powyższych rozważań prawnych oznacza, że jego dobro osobiste - zdrowie zostało naruszone przez postępowanie pozwanej jednostki penitencjarnej. Nie sposób natomiast uznać, że pozwany, zgodnie z zasadami ciężaru dowodu, wykazał, iż naruszenie zasad osadzania w celi mieszkalnej nie nosiło znamion bezprawności.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, iż powód wykazał w niniejszej sprawie istnienie przesłanek uzasadniających udzielenie mu ochrony dóbr osobistych przewidzianej w przepisach art. 24 § 1 k. c. oraz 448 k. c., wobec czego jego powództwo co do zasady podlegało uwzględnieniu.

Przechodząc do kwestii zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych, w ocenie Sądu należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem (krzywda). Przyznane zadośćuczynienie ma na celu również podkreślenie znaczenia dobra osobistego w postaci zdrowia, które zasługuje na szczególną ochronę, a jego deprecjacja miałaby szkodliwe społecznie skutki. Podstawową funkcją zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych (art. 448 k. c.) jest funkcja kompensacyjna. Zadośćuczynienie ma wynagrodzić doznaną krzywdę i winno mieć odczuwalną wartość majątkową (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r., sygn. I CSK 159/2005). W świetle powyższego Sąd doszedł do przekonania, że kwota 2.000 zł, biorąc pod uwagę rodzaj naruszonego dobra i jego skutki, w adekwatny sposób zrekompensuje powodowi doznaną krzywdę.

Wobec powyższego orzeczono, jak w punkcie I sentencji wyroku.

Z uwagi na fakt, że powód żądaniem pozwu domagał się zasądzenia kwoty 4.000 zł tytułem naruszenia dobra osobistego, powództwo ponad kwotę 2.000 zł podlegało oddaleniu, o czym orzeczono, jak w punkcie II sentencji wyroku.

Mimo jedynie częściowego uwzględnienia powództwa, co do kosztów postępowania Sąd uznał, że z uwagi na sytuację życiową i majątkową powoda wskazaną w oświadczeniu o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek pozwalający na podstawie art. 102 k. p. c. odstąpić od obciążania powoda tymi kosztami, o czym Sąd orzekł, jak w punkcie III sentencji wyroku.